

Presentació

ELISENDA BERNAL, M. TERESA CABRÉ I JUDIT FREIXA

Fa molt de temps que l'Observatori de Neologia (OBNEO) de la Universitat Pompeu Fabra volia fer aquesta contribució: un volum que presenti les tendències actuals de la neologia lèxica catalana, i que representi una aportació científica al debat sobre la vitalitat del català a partir de l'estudi de les característiques de la innovació del seu lèxic.

L'Observatori de Neologia¹ va començar la seva feina d'observació de neologismes l'any 1988, amb textos de premsa. Des del principi, la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) va confiar en aquest projecte i el va ajudar a establir-se, i l'Observatori cada any ha presentat els resultats en aquesta institució, uns resultats cada vegada més complets perquè els textos de procedència dels neologismes vénen de fonts molt més diversificades des de fa uns anys: textos de revistes no especialitzades, textos orals de ràdio i textos de premsa de procedències diverses.

Les dades que recull l'Observatori no passen per cap judici prescriptiu: el projecte recull totes aquelles unitats lèxiques considerades neològiques des d'un punt de vista lexicogràfic, és a dir, perquè no apareixen en els diccionaris presos com a corpus de referència (*Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, DIEC2, i *Gran diccionari de la llengua catalana* de la Fundació Enciclopèdia Catalana, GDLC). Així, es recullen neologismes estables, efímers, denominatius, transgressors, i també castellanismes més o menys necessaris, anglicismes de moda, etc. Aquesta actitud totalment descriptiva reposa sobre la idea que l'IEC serà qui farà la tasca normalitzadora a partir dels materials recollits, però també respon a una voluntat teòrica de naturalesa lingüística: ens interessa recollir allò

1. Vegeu-ne la presentació a www.iula.upf.edu/obneo/obpresca.htm.

que realment diuen i escriuen els parlants, per poder tenir una visió més real del fet lingüístic, que ens ha de permetre explicar cada vegada més finament com es comporten els parlants i per què.

Per a aquest volum, l'Observatori no ha tingut en compte les dades més antigues, i ha deixat de banda tot allò que era neològic fa vint o vint-i-cinc anys. Tots els exemples provenen de textos d'aquest mil·lenni, i molt majoritàriament, dels anys 2007 a 2009. En aquest període, es van recollir un total de 9.916 neologismes diferents (amb repeticions, 16.565 ocurrences): un 60,5 % provenen de textos de premsa d'àmplia difusió, un 32 % de textos orals de la ràdio, i un 7,5 %, de revistes generals i poc revisades des del punt de vista lingüístic.

En la taula 1 podem veure com es reparteixen els neologismes segons el procés d'innovació lèxica amb què s'han format. Els capítols d'aquest volum segueixen també l'ordre d'aquesta taula:

TAULA 1

Percentatges de neologismes segons el procés d'innovació

<i>Procés</i>	<i>Percentatge (%)</i>
Prefixació	13,1
Sufixació	10,6
Composició culta	8,6
Composició patrimonial	3,8
Sintagmació	13,5
Truncació	3,8
Conversió i lexicalització	2,8
Semàntics	5,3
Manlleus	33,8
Total	95,3 ²

A dins de cada capítol s'ofereixen resultats amb detall i exemples, però aquí només volem fer notar que dos terços dels neologismes documentats s'han creat amb els mecanismes de formació propis de la llengua i un terç amb el recurs al manlleu. I que, dins dels recursos propis, la derivació és el més freqüent, ja que prefixació i sufixació sumen un 23,7 % del total. La composició culta i la sintagmació són recursos també molt productius, però ja no ho són tant la resta de recursos. Com veurem en els diferents capítols i sobretot en el capítol final

2. Gairebé un 5 % del total no apareix en el percentatge final perquè són el resultat de processos híbrids i de variacions que no s'han tingut en compte per a aquest treball.

de conclusions, els percentatges dels processos són diferents segons els textos que prenguem com a punt de referència: per exemple, en els textos orals hi ha més castellanismes i en els textos de premsa hi ha més derivació.

Els capítols han estat elaborats per membres de l'Observatori de Neologia. Es dedica un capítol a cadascun dels processos, i en tots es tracta d'aspectes com la descripció del procés i dels subprocessos o regles, la freqüència dels neologismes o la distribució temàtica que presenten. Més enllà d'aquests aspectes, però, en cada capítol s'han analitzat altres aspectes particulars, perquè cada procés de formació és diferent, com també ho són les persones que han escrit els diferents capítols.

Tots els capítols tenen un to descriptiu, molt il·lustrat amb exemples,³ i una part final contrastiva. En el contrast, s'hi han tingut en compte aspectes com els diferents tipus de buidatge, i s'ha eixamplat l'anàlisi cap al contrast amb la llengua castellana, ja que l'Observatori de Neologia també disposa de corpus de neologismes en castellà procedents del buidatge de premsa i revistes castellaneditades a Barcelona.

De fet, l'origen d'aquests capítols es troba en els textos presentats en el IV Seminari de Neologia,⁴ que va organitzar l'Observatori de Neologia el juny de l'any 2011, i en què es va discutir especialment la semblança en la innovació lèxica catalana i castellana, amb l'objectiu de determinar el pes que podria tenir el castellà en la innovació del català. Per a aquesta publicació, s'ha mantingut la síntesi d'aquest contrast al final de cada capítol però s'ha prioritzat en tots els textos una perspectiva d'estudi de la neologia des de la pròpia llengua.

Al final dels capítols sobre els diferents mecanismes d'innovació lèxica, hi ha un apartat de bibliografia que conté totes les referències que apareixen en el volum, i també altres treballs que no hi apareixen, de manera que la bibliografia pretén ser un document de consulta útil i representatiu (per bé que no sigui exhaustiu).

El volum conté finalment un recull de neologismes. S'ha seleccionat un conjunt de mots que s'han considerat representatius dels usos lèxics actuals, com ho demostra l'elevada freqüència que tenen.⁵ Els neologismes van acompanyats de contextos reals de l'ús, amb indicació de la font i la data, i d'altres informacions bàsiques com la categoria gramatical i remissions en alguns casos.

Aquesta presentació tenia dos objectius: d'una banda, fer de marc dels treballs que conté el volum, explicant la procedència de les dades i altres informacions generals que ja no caldrà repetir en cadascun dels capítols, i d'altra banda, presentar algunes tendències generals, que situïn el lector abans d'iniciar la lectura.

3. Tant els neologismes com els exemples es presenten tal com han estat recollits. En alguns casos hi ha errors, i s'ha optat per no marcar-los amb la indicació *[sic]* per no carregar el text.

4. El programa es pot consultar a www.iula.upf.edu/agenda/age034ca.htm.

5. S'han obviat, però, els castellanismes d'ús freqüent en la llengua oral que no apareixen en els textos escrits.